Asia: VNS 1/2021 vp Valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko

Koulutuspoliittisen selonteon toinen luku on otsikoitu ”Tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua”. Otsikko kuvaa läpi selonteon käyvää tulevaisuusnäkökulmaa. Selonteolla hallitus haluaa avata paitsi eduskunnassa käytävän myös laajan yhteiskunnallisen keskustelun koulutuksen ja tutkimuksen merkityksestä, ongelmista ja ratkaisuista tulevaisuudessa. Edellinen valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko annettiin eduskunnalle vuonna 2006. Hallitus totesi nyt olevan tarpeen luoda kokonaiskuva koulutuksen ja tutkimuksen tilasta, määrittää välttämättömät suunnanmuutokset ja tavoitetila sekä tehdä linjaukset toivotun tulevaisuuden ja tavoitetilan saavuttamiseksi tarvittavista toimenpiteistä. Tavoitteena on, että nyt käsiteltävä selonteko toimisi tulevan päätöksenteon pohjana ja tukena ylihallituskautisesti.

Selonteossa valtioneuvosto antaa linjaukset koulutuksen ja tutkimuksen kehittämiseksi niin, että ne palvelevat Suomea, suomalaisia ja kansainvälistä yhteisöä kestävän kehityksen turvaten. Selonteossa esitetään kohti 2040-lukua ulottuva koulutuksen ja tutkimuksen tavoitetila sekä tarvittavat voimavarojen, rakenteiden ja ohjauksen muutokset, joilla vastataan ja vaikutetaan toimintaympäristön muutostekijöihin ja luodaan merkityksellisen elämän edellytykset kaikille. Ennakoiva päätöksenteko on välttämätöntä. Selonteossa keskitytään niihin asioihin, joissa hallinnon ohjausta tai rakenteiden kehittämistä tarvitaan.

Selonteon valmisteluun on sisältynyt ministereiden ja virkamiesten vierailuja oppilaitoksissa ja korkeakouluissa, seminaareja, verkkokeskusteluja, ja lukuisia keskusteluja koulutuksen ja tutkimuksen toimijoiden ja sidosryhmien kanssa. Keväällä 2020 toteutettiin myös kaikille avoin verkkoaivoriihi, jossa kysyttiin näkemyksiä parhaasta mahdollisesta Suomesta vuonna 2030 ja koulutuksen keinoja sen toteuttamiseksi. Valmistelun tukena on ollut parlamentaarinen seurantaryhmä, joka kokoontui viisi kertaa. Ryhmän jäseniltä saatiin huomioita ja ehdotuksia myös kirjallisesti. Selontekoluonnoksesta pyydettiin lausuntoja ja niitä saatiin noin 330. Lausuntojen perusteella tehtiin vielä sekä pienempiä muutoksia ja selvennyksiä että joitain laajempia lisäyksiä.

Edellä todettu osallistaminen on saanut kiitosta, mutta myös kritiikkiä, jonka mukaan vaikutusmahdollisuuksissa olisi ollut vielä parantamista. Sekä myönteiset että kielteiset arviot, samoin kuin saatujen kirjallisten lausuntojen määrä, selvästi kertovat siitä suuresta kiinnostuksesta ja arvostuksesta, jota Suomessa tunnetaan koulutusta ja tutkimusta kohtaan.

Selonteko rakentuu niin, että lähtökohtien jälkeen esitetään tiivis tavoitetila ja sen jälkeen kolmessatoista alaluvussa tarkemmat tavoitteet ja toimenpide-esitykset. Esitetyn tavoitetilan ja sen saavuttamiseksi tarvittavien toimenpiteiden perustana on kuitenkin varhaiskasvatuksen, koulutuksen ja tutkimuksen nykytilan sekä keskeisten toimintaympäristön muutosten analyysi. Tämä osuus katsottiin parhaaksi sijoittaa selonteon loppuun. Toimintaympäristön tekijöistä tarkasteluun otettiin erityisesti väestönmuutos, koulutuksellinen tasa-arvo, teknologia ja digitalisaatio, muuttuva työelämä, aktiivinen kansalaisuus ja demokratia, kansainvälisyys ja globaali vastuu sekä ympäristön tila ja ilmastonmuutos. Kaikki nämä ovat merkittäviä tulevaisuudessa vaikuttavia tekijöitä. Kaikkiin niihin liittyviä ongelmia myös halutaan ja uskotaan voitavan ratkaista koulutuksella ja tutkimuksella. Väestönmuutosten aiheuttamat paineet ovat niin mittavat, että nykyinen rakenne ja tapa tuottaa koulutuspalveluita ei vastaisuudessa ole suuressa osassa Suomea mahdollinen. Tasa-arvoisuus on toistuvasti osoittautunut hyväksi yhteiskunnan suurelle enemmistölle. Koulutus on tärkein eri yhteiskunnallisiin asemiin valikoitumista selittävä tekijä ja koulutuksen eriarvoistuminen tuottaa eriarvoisuutta kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla. Siksi koulutuksellisen tasa-arvon tavoittelusta ei voida tinkiä. Uuden teknologian mahdollisuudet tulee hyödyntää ihmisten ja elinkeinoelämän parhaaksi ja Suomen käyttää mahdollisuutensa olla johtava digitalisaation hyödyntäjä koulutuksessa ja oppimisessa. Työn muutoksiin ja työvoiman tarpeiseen vastaaminen edellyttää jatkuvaa ennakointia ja sen tehokasta hyödyntämistä. Kasvatus ja koulutus ovat avainasemassa demokratiaan, aktiiviseen kansalaisuuteen ja ihmisyyttä arvostavaan yhteiskuntaan kasvamisessa. Koulutusjärjestelmän on kyettävä kouluttamaan ja houkuttelemaan osaajia, joilla on kyky ja kiinnostus toimia kansainvälisessä vuorovaikutuksessa maailmanlaajuisesti. Koulutuksen ja tutkimuksen rooli on merkittävä ympäristön suojelussa ja ilmastonmuutoksen torjunnassa.

Globaalisti kohti kestävämpää kehitystä ja tulevaisuutta ohjaa Agenda2030, YK:n jäsenmaiden kesken sovittu kestävän kehityksen toimintaohjelma. Tätä toimintaohjelmaa koskevan valtioneuvoston selonteon (2020) mukaan Suomen tilanne alatavoitteen neljä (hyvä koulutus) osalta on kansainvälisesti vertaillen hyvä. Koulutuspoliittisessa selonteossa tuodaan kuitenkin esiin huolestuttavia suuntia, jotka mainittuun alatavoitteeseenkin liittyvät. Selonteossa esitetty tavoitetila ei voi toteutua ilman toimintatapojen ja rakenteiden uudistamista sekä riittäviä resursseja. Uudistuksilla turvataan lasten, nuorten ja koko väestön sivistykselliset oikeudet toimintaympäristön pysyvästi muuttuessa. Koulutusjärjestelmän kaikista osista on huolehdittava, jotta ihmisten kehittymiselle ja hyvälle elämälle sekä yhteiskunnan uudistumiselle ja kyvylle ennakoida ja kohdata äkillisiä muutoksia tarjotaan riittävä pohja. On myös huolehdittava siitä, että koulutusjärjestelmän kokonaisuus toimii ristiriidattomasti ja yhteisten tavoitteiden suuntaisesti, edistäen korkeaa koulutus- ja osaamistasoa, yhdenvertaisuutta, saavutettavuutta, hyvinvointia ja kansainvälisyyttä. Ekologinen

kestävyys on huomioitava varhaiskasvatuksesta alkaen kaikessa koulutuksessa ja TKI-toiminnassa.

Selonteossa esitetty tavoitetila voidaan vielä tiivistää seuraavasti: 2040-lukua kohti mentäessä Suomessa

- on vahva, laadukkaaseen ja vaikuttavaan kasvatukseen, koulutukseen, tutkimukseen ja kulttuuriin rakentuva sivistysperusta
- oppijoiden hyvinvointi, koulutuksellinen tasa-arvo ja saavutettavuus on parantunut
- koulutus- ja osaamistaso on korkea
- koulutus ja tutkimus järjestetään sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävällä tavalla
- yhteistyötä ja digitalisaatiota hyödynnetään oppijoiden parhaaksi
- koulutus ja tutkimus ovat nykyistä kansainvälisempiä

Selonteossa esitetään suuri joukko toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi. Kaiken lainsäädännön, muun ohjauksen ja rakenteiden kehittämisen tavoitteena on lopulta tarjota oppijoille - lapsille, nuorille tai aikuisille – entistä parempia, turvallisempia ja tasa-arvoisempia oppimisen kokemuksia ja sujuvampia opinpolkuja. Näin myös vastataan työ-ja elinkeinoelämän tarpeisiin ja luodaan perusta kestävälle kehitykselle ja kasvulle.

Selonteossa tarkastellaan koko koulutusjärjestelmää varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen ja tutkimukseen, vapaaseen sivistystyöhön, jatkuvaan oppimiseen, opetus-, ohjaus ja muuhun henkilöstöön, taide- ja kulttuurikasvatukseen ja taiteen perusopetukseen sekä opintotukeen. Erikseen esitetään vielä ruotsinkielisen koulutuksen, maahanmuuttajataustaisten oppimisen, vammaisten ihmisten oppimisen sekä saamenkielisen koulutuksen tilannekuva sekä näiden tilannetta edistävät toimenpiteet. Seuraavassa on hyvin lyhyesti esitetty näistä kustakin keskeisiä tavoitteita ja toimenpide-esityksiä.

Varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa muutosten aiheuttamat paineet lainsäädännölle ja rahoitukselle ovat niin mittavat, että nykyinen hallintomalli ja rakenne eivät tue tavoitetta tuottaa jatkossakin kasvatus- ja koulutuspalveluita yhdenvertaisesti koko maassa. Selonteossa esitetyillä lainsäädännön ja rahoituksen kokonaisuudistuksilla turvataan varhaiskasvatus-, esi- ja perusopetuspalveluiden yhdenvertaisuutta, saatavuutta ja laatua koko maassa. Varhaiskasvatukseen osallistumista lisätään maksuja alentamalla ja poistamalla ne pitkällä aikavälillä. Koulujen eriytymistä ehkäistään. Lainsäädännöllä turvataan lapsen ja nuoren kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille

riittävä oikea-aikainen tuki ja matalan kynnyksen palvelut. Toimilla parannetaan lasten ja nuorten kokonaisvaltaista kehitystä.

Toisen asteen koulutuksen toimintatapojen ja rakenteiden uudistamisella vastataan yleissivistäviin ja ammatillisiin tavoitteisiin sekä jatkuvan oppimisen tarpeisiin. Yhteiskunnan, työ- ja elinkeinoelämän ja oppijoiden edellyttämällä tavalla madalletaan lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen raja-aitoja kuitenkin niin, että kumpaakin kehitetään myös omina koulutusmuotoinaan, joilla on omat tehtävänsä. Laaditaan kansallinen oppimisympäristöjen digitalisointia ja digitaalisia oppimisratkaisuja koskeva strategia sekä sitä toteuttava toimenpideohjelma. Teknologiaa hyödynnetään tasa-arvoa ja koulutuksen saavutettavuutta edistäen. Riittävän opetuksen ja ohjauksen turvaamiseksi sekä opintojen aikaisen tuen varmistamiseksi ammatillisessa koulutuksessa kehitetään edelleen henkilökohtaistamista. Kaikille toisen asteen opiskelijoille järjestetään heidän tarpeisiinsa vastaavat opiskeluhuollon palvelut toimintatapoja ja tarvittaessa myös lainsäädäntöä ja rahoitusjärjestelmiä kehittämällä.

Korkeakoulutuksessa tavoitteena on, että vuonna 2030 vähintään 50 prosenttia nuorista aikuisista suorittaa korkeakoulututkinnon, tutkintojen korkeasta laadusta samalla huolehtien. Tavoitteen saavuttamiseksi aloittajien määrää korkeakoulutuksessa lisätään vuoteen 2030 saakka ja tutkinnon suorittamista edistetään. Korkeakoulujen uusien ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä kolminkertaistetaan vuoteen 2030 mennessä. Tasa-arvoa parannetaan korkeakoulujen saavutettavuussuunnitelmilla, joilla tuetaan aliedustettujen ryhmien korkeakoulutukseen pääsyä ja korkeakouluopintojen suorittamista. Suunnitelmien toteutumista seurataan ja arvioidaan osana korkeakoulujen ja opetus- ja kulttuuriministeriön välistä ohjausprosessia. Ohjausta ja rahoitusta uudistetaan siten, että ne kannustavat ammattikorkeakouluja, yliopistoja ja Suomen Akatemiaa kehittämään toimintatapojaan ja rakenteitaan tukemaan entistä paremmin verkostomaista yhteistyötä, monipuolista ja korkealaatuista osaamisen tuottamista. Korkeakoulut toteuttavat vuoteen 2030 mennessä yhteisen visionsa mukaisen yhtenäisen digitaalisen palveluympäristön.

Tieteellinen tutkimus ja muu tutkittu tieto rakentavat sivistystä ja maailmankuvaa, tuottavat vaurautta ja hyvinvointia sekä toimivat päätöksenteon perustana ja käytäntöjen kehittäjänä. Tuloksekkaaseen tutkimustyöhön tarvitaan ajantasaiset ja osin myös maailmanluokan tutkimusympäristöt ja tutkimuksen infrastruktuurit. Tämä tarkoittaa tasapainoisia tulevaisuusinvestointeja tieteelliseen tutkimukseen yksityisen sektorin investointien lisäksi. Julkisella rahoituksella on tuettava julkista tutkimusta sekä luotava houkuttimet ja kannusteet yksityisen sektorin tekemille investoinneille. Kansainvälisyys on tärkeä osa TKI-toimintaa ja se tulee huomioida monissa eri näkökulmissaan. Tieteeseen ja tutkitun tiedon tuottamiseen ja vaikuttavuuteen panostetaan toimeenpanemalla kansallinen TKI-tiekartta.

Vapaa sivistystyö lisää ihmisten osaamista ja hyvinvointia ja tukee yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta. Vapaan sivistystyön oppilaitokset ovat myös merkittäviä toimijoita maahanmuuttajien kouluttajina ja näille tarkoitetun lukutaitokoulutuksen riittävyys ja saatavuus varmistetaan. Jotta koulutuksen laadukas toteutus ja kehittäminen olisi mahdollista, rahoitus toteutetaan ennakoitavasti. Vapaan sivistystyön valtakunnallista verkostoa hyödynnetään aiempaa tehokkaammin koulutuksellisen tasa-arvon ja koulutuksen saavutettavuuden edistämiseksi, ja koulutuksessa hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnistamista edistetään myös tarvittavin lainsäädännön muutoksin.

Jatkuvan oppimisen kehittämisellä varmistetaan, että kaikilla kansalaisilla on merkityksellisen elämän edellyttämät tiedot, taidot ja osaaminen, että jokaisella on mahdollisuus uudistaa osaamistaan ennakoivasti ja että osaaminen uudistaa työelämää ja työelämä osaamista. Näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttää pitkäjänteistä, kokonaisvaltaista kehittämistyötä, jolla toisaalta parannetaan nykyisten jatkuvan oppimisen resurssien kohdentumista yhteiskunnan ja työelämän muutosta tukevalla tavalla ja toisaalta uudenlaisten jatkuvaa oppimista edistävien palvelujen ja työvälineiden kehittämistä. Työpaikalla tapahtuvaa ja työikäisten osaamisen kehittämistä tuetaan mm. kehittämällä välineitä ja menettelyjä työssä ja arjessa hankitun osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen sekä tukemalla pk- ja mikroyritysten osaamisen kehittämisen verkostoja. Työn ja perheen ohessa opiskelun mahdollisuuksia parannetaan avaamalla nykyistä luomalla uutta, joustavasti kohdennettavaa koulutustarjontaa. Jatkuvan oppimisen digitaalinen palvelukokonaisuus otetaan käyttöön vuoteen 2024 mennessä. Ohjauspalveluja ja työttömyysturvajärjestelmää kehitetään tavoitteiden saavuttamiseksi.

Pätevät ja osaamistaan uudistavat *opettajat sekä varhaiskasvatuksen ja opetusalan muu henkilöstö* takaavat yhdenvertaisen ja laadukkaan kasvatuksen ja koulutuksen. Opettajien ja muun henkilöstön saatavuus turvataan parantamalla tietopohjaa ja ennakointia sekä mitoittamalla koulutusta tarpeiden mukaan. Kasvatus- ja opetusalan koulutusta ja uranaikaista osaamista kehitetään yhteistyössä tutkimusperusteisesti ja systemaattisesti. Edistetään erityispedagogista osaamista sekä kestävään kehitykseen, tasa-arvoon, kieli- ja kulttuuritietoiseen opetukseen, digitalisaatioon ja digitaalisiin oppimisympäristöihin sekä hyvinvointiin liittyvää osaamista. Työssä jaksamista ja työhyvinvointia parantaa myös osaava johtaminen, jonka vahvistamisesta huolehditaan.

Taide- ja kulttuurikasvatus, taide- ja taitoaineiden opetus ja taiteen perusopetus perustuvat siihen, että esteettinen hahmotus ja luova ilmaisu ovat keskeinen osa ihmisyyttä. Tähän liittyvät taidot ovat tärkeitä myös tieto- ja osaamisyhteiskunnassa, ja siksi ne tulee huomioida koulutusta kehitettäessä. Taiteen, kulttuurin ja liikunnan taitoja tulee edistää myös koulupäivän yhteydessä tapahtuvalla harrastustoiminnalla. Taiteen perusopetuksen tietopohjaa vahvistetaan ja sen saatavuutta alueellisesti, eri

väestöryhmiä ja molempia kansalliskieliä sekä eri taiteen aloja koskien tuetaan. Kuntia kannustetaan tekemään kulttuurikasvatussuunnitelma.

Opintotukea kehitetään yhdenvertaisten koulutusmahdollisuuksien edistämiseksi entistä vahvemmin päätoimisen opiskelun tukimuotona. Riittävällä opintotuella mahdollistetaan päätoiminen opiskelu ja tutkinnon suorittaminen määräajassa. Opintotuen kehittämistyössä huomioidaan myös sosiaaliturvauudistuksen tavoitteet. Opiskelijan omia tulorajoja korotetaan opiskelun ja työssäkäynnin yhdistämisen edistämiseksi ja opintotukeen vaikuttavia vanhempien tulorajoja tarkistetaan tulotason noustessa, jotta tarveharkinta ei kiristyisi.

Ruotsinkielisen koulutuksen tehtävänä on varmistaa ruotsinkielisten ja sekä suomea että ruotsia äidinkielenään puhuvien kaksikielisten lasten ja nuorten kielen kehitys sekä varmistaa, että ruotsinkielisiä asiantuntijoita ja ammattilaisia on riittävästi saatavilla yhteiskunnan keskeisimmissä tehtävissä. Ruotsinkielistä koulutusta varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen kehitetään yhtäaikaisesti suomenkielisen rinnalla yhdenvertaisten opiskelumahdollisuuksien ja tasa-arvoisen ja laadukkaan koulutuksen edistämiseksi. Ruotsinkielisiä koulutuspolkuja kehitetään myös maahanmuuttajina Suomeen saapuville lapsille, nuorille ja aikuisille. Kansallista ruotsinkielisen koulutuksen kokonaiskoordinaatiota vahvistetaan. Äidinkielen ja toisen kotimaisen kielen osaamista parannetaan.

Maahanmuuttajataustaiset oppijat eivät ole yhtenäinen ryhmä. Osa lapsista ja nuorista etenee opinnoissa sujuvasti suomen tai ruotsin kieltä opittuaan kantaväestön mukana, osa tarvitsee enemmän tukea. Aikuisina maahan muuttaneiden tarpeet vaihtelevat. Selonteon toimilla vahvistetaan koulutusjärjestelmän edellytyksiä tasata yhteiskunnallisen eriarvoisuuden vaikutuksia ja tuetaan maahanmuuttajataustaisten oppijoiden oppimista ja oppimispolun yhdenvertaisuutta niin, että myös maahanmuuttajataustaiset saavat koulujärjestelmässä mahdollisuuden kasvaa täyteen potentiaaliinsa. Ulkomaalaisten opiskelijoiden maahantuloa sujuvoitetaan ja parannetaan tutkinnon suorittaneiden mahdollisuuksia jäädä Suomeen. Suomi voi monin tavoin hyötyä maahanmuutosta.

Vammaisten ihmisten koulutustaso on arvioiden mukaan merkittävästi muuta väestöä matalampi. Siirtyminen perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen on vammaisten nuorten osalta muita nuoria haasteellisempaa ja vammaiset ihmiset ovat korkeakoulutuksessa aliedustettuna. Koulutus kuitenkin kuuluu kaikille ja sillä on suuri merkitys vammaisille ihmisille, niin työllisyyttä ja itsenäisyyttä edistävänä tekijänä kuin itseisarvonakin. Selonteon varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen toimenpitein myös vammaisten lasten asemaa parannetaan. Lainsäädännöllä turvataan lapsen ja nuoren kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille riittävä oikea-aikainen tuki ja matalan kynnyksen palvelut. Kannustavaa ja moninaisuuden hyväksyvää toimintakulttuuria tuetaan, edistetään varhaiskasvatus- ja kouluyhteisöjen hyvinvointia sekä ehkäistään kiusaamista

vakiinnuttamalla ennaltaehkäisevä poikkihallinnollinen ammattilaisverkosto osaksi varhaiskasvatuksen ja koulujen toimintakulttuuria. Oppilas- ja opiskeluhuollon palvelujen toteutumista ja mitoituksen riittävyyttä seurataan ja arvioidaan. Toisen asteen koulutuksessa toimintatapoja ja tarvittaessa myös lainsäädäntöä ja rahoitusjärjestelmiä kehittämällä turvataan opiskelijoiden tarpeisiin vastaavat opiskeluhuollon palvelut sekä mahdollisuus henkistä ja fyysistä hyvinvointia tukevaan toimintaan oppilaitosyhteisössä. Korkeakoulutuksen osalta tärkeä linjaus on saavutettavuussuunnitelman kansallisten tavoitteiden ja toimenpiteiden suuntaviivojen laatiminen ja näiden pohjalta korkeakoulujen omien saavutettavuussuunnitelmien laatiminen.

Kaikkia Suomessa puhuttuja *saamen kieliä* käytetään varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen kielinä ja opetetaan äidinkielen ja vieraan kielen oppiaineina. Kielistä pohjoissaame on uhanalainen, ja inarinsaame ja koltansaame vakavasti uhanalaisia. Äidinkielenään saamea puhuvalla lapsella on oikeus saada varhaiskasvatusta saamen kielellä koko maassa. Saamelaisten kotiseutualueella asuvilla saamen kieltä osaavilla on oikeus myös saamenkieliseen perusopetukseen. Selonteossa varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen kehittämisen tavoitteeksi asetetaan näiden palvelujen yhdenvertaisuus, saatavuus ja laatu koko maassa. Tavoitteen saavuttamisen edellyttämillä toimenpiteillä vahvistetaan myös saamenkielisten ja saamen kielten asemaa. Niillä mm. parannetaan mahdollisuutta seurata ja ohjata lasten oikeuksien ja palveluiden yhdenvertaista toteutumista, ja rahoitusjärjestelmän uudistuksella huomioitaisiin nykyistä tehokkaammin kuntien eriytyvät olosuhteet. Myös saamenkielisen varhaiskasvatuksen ja koulutuksen tietopohjan ja -järjestelmien kehittäminen on tärkeää, jotta päätöksenteon pohjana on luotettava ja ajantasainen tieto. Opetus-, ohjaus- ja muun henkilöstön tarpeen ennakoinnissa ja saatavuuden turvaamisessa huomioidaan myös kielivähemmistöt. Digitaalisten oppimisratkaisujen kehittämisellä luodaan uusia mahdollisuuksia myös saamen kielten ja saamenkielisten koulutusten toteuttamiselle.

Selonteossa ei esitetä kustannusarvioita. Siinä kuitenkin osoitetaan, kuinka monin tavoin merkittäviä varhaiskasvatus, koulutus ja tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta ovat Suomen tulevaisuuden kannalta. Suomella ei ole varaa jättää panostamatta kasvatukseen, koulutukseen ja tutkimukseen, ja jäädä jälkeen keskeisten verrokki- ja kilpailijamaidemme kehityksestä. Koulutus ja tutkimus nähdään investointina: pitkän aikavälin tavoitteena on vahvistaa koulutuksen ja tutkimuksen voimavaroja ja edistää näin kestävää kasvua, jonka pohjalta edelleen voidaan parantaa sivistys- ja hyvinvointipalvelujen laatua. Selonteossa ehdotetut toimenpiteet ovat sisällöltään ja laajuudeltaan erilaisia. Niiden toimeenpano myös edellyttää erityyppistä ja erilaajuista valmistelua. Selonteolle laaditaan eduskunnan kannanotot huomioiden toimeenpanosuunnitelma.